

## Կ Ո Ձ

Հայ ժողովրդին

ՔՍԱՆԵԻՆԻՆԳՍԵԱՅ ՅՈՒԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԻ

Ա.գգ. Կեդր. Վարժարանի Կ. Պոլիս, Ղալաթիա

1886—1911

## Տ Է Ր

Մեր ազգը, իբր կրթասէր ազգ, թէ գաւառի և թէ Պոլսոյ գլխաւոր հայաշատ կեդրոններուն մէջ կանուխէն ունեցած էր նախակրթութեան համար իր բարեկարգ և արդիւնաւոր վարժարանները: Ժամանակին ոգին և կեանքի պահանջները հարկադրած ըլլալով ընդհանրացնել նաև երկրորդական կրթութիւնը, բացուած էին նախ Սկիւտարի Ճեմարան և յետոյ Խաղաղի Նուպար-Շահնազարեան վարժարանները, որոնք թէև կարճ ատենուան մը համար՝ բայց և այնպէս կրցան պսակել ազգին ակնկալութիւնները:

Նոյն կրթասիրական եռանդով և գովելի հաստատամտութեամբ փափաքելով շարունակուած տեսնել նաև երկրորդական կրթութեան բարեբար արդիւնքները և պատրաստել զարգացած ու կարող ուսուցիչներ, մեր ազգը, հոգելոյս Ներսէս Պատրիարքի նախաձեռնութեամբ և հաւաքական ճիգերով կրցաւ հիմնել Ա.գգ. Կեդր. Վարժարանը Ղալաթիոյ ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ, որ նախապէս ալ կրթական վառժարան մը եղած էր:

1886 Սեպտ.ի առաջին օրը տեղի ունեցաւ բացումը Ա.գգ. Կեդր. Վարժարանի, հնգամեայ շրջանով, Տեսչութեամբ Տ. Մինաս Չերազի և գործակցութեամբ ուսուցչական ընտիր խումբի մը՝ զոր կը կազմէին ատենի մտաւորականութեան համբաւաւոր դէմքերը:

Մեծ եղաւ նորահաստատ վարժարանին գտած համակիր ընդունելութիւն: Առաջին ամսուան մէջ իսկ՝ Գաւառէն ու Պոլիսէն աշակերտներու բազմութիւն մը դիմեց հոն, և երբ հինգ տարի վերջ, Ա.գգ. Կեդր. Վարժարանը Ազգին ընծայեց իր անդրանիկ շրջանաւարտները, թուով 18, անոնցմէ շատեր կրցան անմիջապէս ընդունուիլ կարևոր պաշտօններու մէջ:

Շրջանաւարտներու այս փայլուն յաջողութիւնը, որ վարժարանին որդեգրած կրթական լուրջ և նպատակայարմար ծրագրին արդիւնքը կրնար համարուիլ, աւելի ևս արծարծեց ընդհանուր համակրանքը հանդէպ Կենդրոնականին, որով, մինչև 1896, վարժարանը հետզհետէ հասցուց 71 շրջանաւարտ:

1896 թ. աղետալի դէպքերը պատճառ եղան որ քանի մը ամիս վաղ մնայ վարժարանը, ինչ որ անխուսափելիօրէն ազգեց անոր յաջորդ տարիներու գործունէութեան կանոնաւոր ընթացքին վրայ: Հազիւ եօթը տարի ետքը, 1904-ին, կեդրոնականը ունեցաւ իր նոր շրջանաւարտները, որոնց թիւը՝ մինչև Օսմ. Սահմանադրութեան հռչակումը՝ հասաւ 58-ի, և այսպիսով շրջանաւարտներու ընդհանուր գումարը եղաւ 129:

Կրկին, 1908-ին ալ, երբ Օսմ. Սահմանադրութեան հռչակմամբ հայ գաղթականներ կեդրոնականի շէնքին մէջ հաստատուեցան, վարժարանին վերաբացումը մէկ քանի ամսուան յապաղում մը կրէր, որուն իբր հետեանք, չկրցան կազմուիլ բարձրագոյն դասարանները և հարկ եղաւ բանալ նախադատութեան կարգ մը:

Այս տարի, վարժարանը պիտի տայ սահմանադրական շրջանի իր անդրանիկ ընթացաւարտները, թուով 13:

Այսպէս, Ազգ. Կեդր. Վարժարանը, իր քսանհինգ տարիներու գոյութեան ընթացքին, նուիրելով շրջանաւարտ և թերաւարտ հարիւրաւոր զարգացած անհատներ, որոնք զանազան ասպարէզներու մէջ նշանակելի ծառայութիւններ մատուցած են Ազգին, լիուրի պսակած է իր վրայ դրուած յոյսերը: Իր սաներէն շատեր ծանօթ են հրապարակի վրայ՝ իրենց գրաւած պատուաւոր դիրքերով. կարեւոր մաս մըն ալ նուիրուած է ուսուցչութեան՝ Գաւառի և Պոլսոյ այլեայլ կրթական հաստատութեանց մէջ. մինչ ուշագրաւ դէմքեր եղած են գիտական և գրական ասպարէզներու մէջ և յաջողութիւններ ձեռք բերած՝ եւրոպական համալսարաններու հետեւելով:

Անն այս երկարատեւ արգիւնաւոր գործունէութիւնը ազդովին և ըստ արժանւոյն տօնելու համար, որոշուեցաւ կատարել Ազգ. Կեդր. Վարժարանի Քսանհինգամեայ Յորելեանը, և սոյն Յորելեանին բարոյական ու նիւթական կրկին արգիւնքները ապահովելու նպատակաւ, վարժարանին արդի պատ. Խնամակալութեան առաջարկութեամբ՝ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան պատկ. Քաղ. Ժողովը կազմեց Յորելեանական Յանձնախումբ մը՝ բարձր նախագահութեամբ Ամեն. Տ. Եղիշէ Ս. Արք. Դուրեանի:

Յորելեանական Յանձնախումբս, ձեռնարկելով գործի, որոշեց մեծ շքով և արժանավայել հանգէսներով կատարել այս տօնը, վարժարանին հիմնադիր հոգեւոյս Ներսէս Պատրիարքի մահուան տարեդարձին, հետեւալ կարգաւ.

ա. Հինգշաբթի, Հոկտ. 25, պիտի պատարագէ Յանձնախումբիս Ամեն. Նախադաս Սրբազան Հայրը և պատարագէն ետք հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի:

բ. Ուրբաթ, Հոկտ. 26, Յորելեանական հանգէս և բաշխում

վկայականաց վերջացող շրջանի ընթացումնանորուն:

Գ. Շարաթ, Հոկտ. 27, Թատերական և Գեղարուեստական շքեղ երեկոյթ:

Այս անթիւ՝ Յանձնախումբս զգալով վարժարանին հիմնարկութեան և քաննելիքամեայ գործունէութեան մասին լիակատար պատմութեան մը հրատարակութեան պէտքը անոր խմբագրութիւնն յանձնեց իր մէջէն ձեռնհաս անձերէ կազմուած մասնախումբի մը, որ արդէն իսկ ձեռնարկած է աշխատութեան: Մինչև Յորիլեանի թուականը կարելի պիտի ըլլայ այս աշխատութիւնը հրապարակ հանել:

Յանձնախումբս, իբր առաջին գումարման մէջ իսկ նկատի առնելով վարժարանին ընդարձակման և աւելի վայելուչ շէնքի մը մէջ փոխադրման մասին յայտնուած ընդհանուր բաղձանքը, ինք ևս ուզեց աջակցիլ այդ կենսական գործին և իրրե առաջին քայլ՝ դիմում բրաւ Ազգային Կեդր. Վարչութեան: Ուրախ ենք յայտնելու որ Կեդր. Վարչութիւնը խոստացած է կարևոր չափով մը սատարել սոյն բաղձանքին իրագործման: Վստահ ենք թէ ամբողջ Հայ Ժողովուրդը և մասնաւորապէս Կեդրոնականի նախկին սաները պիտի փութան իրենց օժանդակութիւնը բերել՝ լրացնելու համար շինութեան և այլ յարակիւ գիտական ու գրական պէտքերու հարկ հղած ծախուց ամբողջական գումարը: Այսպէսով, մեծ յոյս ունինք որ արդէն տարի մը ետք՝ Ազգ. Կեդր. Վարժարանի 1913—1914 շրջանը պիտի կրնայ սկսիլ իր նոր շէնքին մէջ:

Յանձնախումբս, վստահ ջեր կը թափրութեան և ազգային նախանձախնդրութեան վրայ, որով անշուշտ կը փափաքիք այս միակ ազգային Երկրորդական Վարժարանը իր գերին աւելի վայել վիճակի մը մէջ տեսնել, ներկայ կոչով կը դիմէ Ձեզ՝ խնդրելով Ձեր բարոյական և նիւթական օժանդակութիւնը:

Լիայոյս ենք որ գնահատելով Յանձնախումբիս առաջադրած գործին գերազան կարևորութիւնը, պիտի չզլանաք ձեր մասնակցութիւնը՝ անոր լաւագոյն կերպով իրականացման համար:

Ընդունեցէք, ազնիւ Տէր, մեր կանխայայտ շնորհակալութեան և անկեղծ յարգանքներուն հաւաստիքը:

Ի դիմաց Բաճնեհինգամնայ Յօրիլեանական Յանձնախումբի

Ազգային Կեդրոնական Վարժարանի

Ա. Տ. Ե. Ն. Ա. Գ. Պ. Ի. Ր.

Ա. Տ. Ե. Ն. Ա. Պ. Ե. Տ.

Վ. Թ. Բ. Է. Ե. Ե. Ե.

Յ. Ե. Ե. Ե. Ե. Ե. Ե.

Ծանօթ. — Նամակ, հեռագիր եւ դրամական ամէն առաքում կը խնդրուի կատարել Յանձնախումբի Ասենապետին անունով, հետեւեալ հասցէին՝

H. H A C O P I A N, Avocat,  
Mehmed-Ali Pacha Han  
Constantinople, Calata